

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä: Outinen, H. (2018). Suomalainen mies ja työttömyys. Teoksessa Outinen, H., Silván, A. & Savolainen, J. (toim.) Työelämän ulkopuolella Tesoman miähet. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportteja 102, 12-16.

URL:

<http://julkaisut.tamk.fi/PDF-tiedostot-web/B/102-Tyoelaman-ulkopuolella-Tesoman-miahet.pdf>

1. SUOMALAINEN MIES JA TYÖTTÖMYYS

HEIMO OUTINEN

”NYT ON MIES”

Mies seisoo syysharmaassa maisemassa mustan pellon reunalla ja puristaa käsiään nyrkkiin. Kädet puristuvat nyrkkiin niin, että rystyset ovat valkoisena. Hän puree hampaitaan yhteen ja nieleskelee ylpeyttään. Vilkaisee vielä, että kukaan ei näe ja antaa kyyneleen vierähtää poskelle. Pyyhkäisee kyyneleen kämmensyrjänsä ja lähtee kävelemään mutaisen pellon poikki. Astuu taloon sisälle ja istuu otsa kurtussa tuvan pöydän ääreen.

Aamulla mies herää ja nousee istumaan tuvan seinustalla olevan sängyn reunalle. Huokaisee ja muisto eilisestä iskee kuin isku päin naamaa. Hän pukeutuu hieman kosteaan villapaitaansa, laittaa sarkahousut ja saappaat jalkaan. Lähtee mieli harmaana ulos. Punamullalla maalatun hirsiseinäisen ulkorakennuksen luona muisto nousee mieleen voimakkaammin kuin aikaisemmin aamun aikana. Hän kääntyy seinään päin ja pyyhkäisee kyyneleen poskelta. Poskeen jää multainen jälki. Mies nielaisee palan kurkusta ja jatkaa toimiaan. Elanto on tienattava!

Tämä kuvaus on yhdenlaisesta miehisyyden ilmentymästä. Myös Tesoman miähet-hankkeen alussa oli kenties stereotyyppinen käsitys miehestä ja siitä minkälaisia miehet ovat. Jo varhain syntyi kuitenkin oivallus siitä, että miehiä on monenlaisia. Minkälainen mies sitten on? Mies voi olla poika, isä, veli, setä, eno, ukki, vaari tai pappa, vävy, lanko, jannu, jätkä, sälli, äijä, kundi, jäbä tai dude. Miehellä on siis monta roolia ja rooli muokkaa miehistä erilaisia. On kuitenkin muistettava, että roolit ovat muuttuvia, monimutkaisia ja liukuvia. Rooli ei ole kiinteä ja selkeä kategoria (Suominen 2005).

Suominen (2005) esittää Britanniaa (1989) mukaillen, että miehenä olemiseen ladataan paljon odotuksia. Sosiaalinen ympäristö odottaa miehen olevan tietynlainen ja

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

käyttäytyvän tietyllä tavalla. Yhteiskunta on täynnä erilaisia malleja ja rooleja, joihin ihmiset ja tässä tapauksessa miehet, yritetään mahduttaa. Esimerkiksi miehet usein itse tavoittelevat “tosi mieheyttä” ja ideaalikuviä maskuliinisuudesta. Suomisen (2005) tekemien kirjallisuusanalyysien mukaan miehet eivät yllä koskaan ihanteisiinsa. Heidän mielestään aina löytyy joku, jota katsoa ylöspäin, itseä parempi, kovempi ja miehekäämpi. Miehestä tulee mies oppimalla kulttuuriset sukupuoliroolit.

Jokaisella sukupolvella on oma käsityksensä miehestä.

Jokaisella sukupolvella on oma käsityksensä miehestä. Sukupolvien sen hetkiseen mieskäsitykseen vaikuttaa historia ja aika jossa elämme. Historia antaa ihmisille mallin mitä mies voi olla, mutta nykyaika muokkaa sen hetken mielikuvia miehestä. Muutos mieskäsitysten muokkautumisessa tapahtuu sukupolvien saatossa. Esimerkiksi pojan isä on saanut miehen mallin omalta isältään 1900 -luvun puolessa välissä ja poika on saanut jo hiukan muokkautuneen miehen mallin omalta isältään ja näin tapahtuu myös seuraavan sukupolven kohdalla. Maailma muuttuu monella tapaa, ja niin muuttuu myös käsityksemme miehestä. Puhuttaessa miehestä ja miehen mallista 1900 -luvun alusta eteenpäin, oli silloin yleisesti ”sovittu” miten miehenä tulee toimia. Tärkeää oli perheen elättäminen ja perheen päänä toimiminen. Tähän liittyi rajojen asettaminen ja kurin pitäminen niin vaimolle kuin lapsille. Vastavuoroisesti naisilla oli vastuu kotitöistä ja lasten kasvatuksesta. Myös miesten tunteiden sanoittaminen ja ilmaisu olivat tuohon aikaan niukkaa. (Ensi- ja turvakotien liitto 2017.)

Muutos miehisyudessa, miehen roolissa ja identiteetissä tapahtuu siis ajan saatossa. Murroskohdassa mies voi edustaa esimerkiksi seuraavanlaista mainiota ilmentymää, jonka anonyymi henkilö on kirjoittanut verkkosivustollaan.

”Toisaalta Hanhiniemi on perinteinen suomalainen mies – vakava, voimakas, vähän junttimainenkin – toisaalta muuttuneen mieshahmon edustaja, joka tuntee ja välittää tunteitaan. Hän on mies, joka myy esivanhempiansa maan, mutta toisaalta etsii elämän tarkoitusta ja löytää sen rehellisyydestä, ahkeruudesta ja perinteiden kunnioittamisesta.” (Tutkimus suomalaisen identiteetin muutoksista 1980-1990-luvuilla Pauli Hanhiniemen tuotannon perusteella 2000.)

Miehen mallin muuttumista on tutkittu eniten isyystutkimuksena. Kuitenkin sen suhde miessukupuolen käsitteeseen on ollut osittain ohutta. Maskuliinisuutta tai sukupuolta yleensä ei ole erityisesti teoretisoitu. Isyystutkimusta hallitsee myös ajatus, että muuttamalla isä muutetaan miehiä ja suomalaista maskuliinisuutta. (Jokinen ym. 2012.) Esimerkiksi, nouseva sukupolvi ilmaisee tunteita, on rehellistä itseään kohtaan ja osoittaa tervettä itseluottamusta. Nämä ovat merkillepantavia ominaisuuksia ja lienevät positivistista seurausta isyyden muutoksesta?

TYÖTÖN MIES

Työn ja työttömyyden merkitys vaihtelee iän ja elämäntilanteen mukaan. Esimerkiksi nuorena päivärytmi ja ihmissuhteet riippuvat usein muista asioista kuin säännöllisestä työstä. Työn menettäminen on kuitenkin aina yksilötasolla iso asia. Se herättää pelkoa ja ahdistusta sekä pettymyksen ja vihan tunteita. Kysymykset, ”Miksi juuri minä?” tai ”Mitä olisi pitänyt tehdä toisin?” nousevat helposti mieleen työn menettämisen yhteydessä. Jos henkilö on jäänyt työttömäksi suoraan koulusta, käsitys työelämästä on ehkä vielä jäsentymätön ja epämääräinen. Tällöin pitkittyvä työttömyys voi aiheuttaa kielteisen asenteen työelämää kohtaan ja vaikeuttaa myöhempää työhön hakeutumista ja sopeutumista. Jos taas on jäänyt työttömäksi pitkän työuran jälkeen, aika saattaa tuntua aluksi pitkältä. Samoin ystäväpiiri voi muuttua, etenkin jos tapana on ollut viettää vapaa-aikaa työtovereiden kanssa. (Pylkkönen ym. 2010.)

Hiukan provosoiden voidaan väittää, että työttömyydellä on fataali vaikutus miehiin. On todettu, että ennen aikojaan kuollut ihminen on usein keski-ikäinen työtön mies. Työttömyys turhauttaa, turhautuminen johtaa aggressioon, aggressio stressiin, stressi sairastumiseen, joka entisestään lisää stressiä. Lopulta ihminen kuolee huonoon ruokaan, huonoon juomaan tai stressin aiheuttamiin terveyshaittoihin. (Hankamäki 2015.) Työn menettäminen vaikuttaa negatiivisesti sosiaalisen piirin kokoon ja sosiaalisuudella on suora vaikutus terveyteen ja pitkäikäisyyteen. Tätä asiaa on tuonut monessa yhteydessä esiin esimerkiksi geriatrian professori Jaakko Valvanne (2017), joka on korostanut sosiaalisen aktiivisuuden positiivista vaikutusta eliniänodotteeseen.

Sosiaalisen piirin pienenemisen ohella vaakalaudalle joutuu usein myös parisuhde. Työttömyys väistämättä aiheuttaa taloudellista ahdinkoa. Siitä seuraa helposti epätasa-arvoinen tilanne parisuhteessa. Yhdestä tulee riippuvainen ja toisesta elättäjä. Epävarmassa tilanteessa puoliset muun muassa siirtävät unelmiaan, esimerkiksi lasten hankkimista. (Nurminen 2010.)

Edellä on kuvattu työttömyyden aiheuttamia nurjia puolia. On muistettava kuitenkin se, että joissakin tapauksissa työttömyys voi olla myös mahdollisuus. Monet omistautuvat kymmeniksi vuosiksi samoille työtehtäville pysähtymättä koskaan arvioimaan työnsä mielekkyyttä ja näkemään mahdollisuuksiaan laajemmin. Jotta mahdollisuuksia voi huomata, on pystyttävä pysähtymään ja miettimään uusia näkökulmia. (Pylkkönen ym. 2010). Vallitsevaan työmarkkinatilanteeseen ei yksittäisillä hankkeilla tai toimilla voida vaikuttaa, mutta niillä voidaan saada aikaiseksi tarvittavaa mielekästä tekemistä työttömyydestä selviytymiseksi. Erityisesti tähän seikkaan on paneuduttu Tesoman miähet -hankkeessa.

1

2

3

4

5

6

7

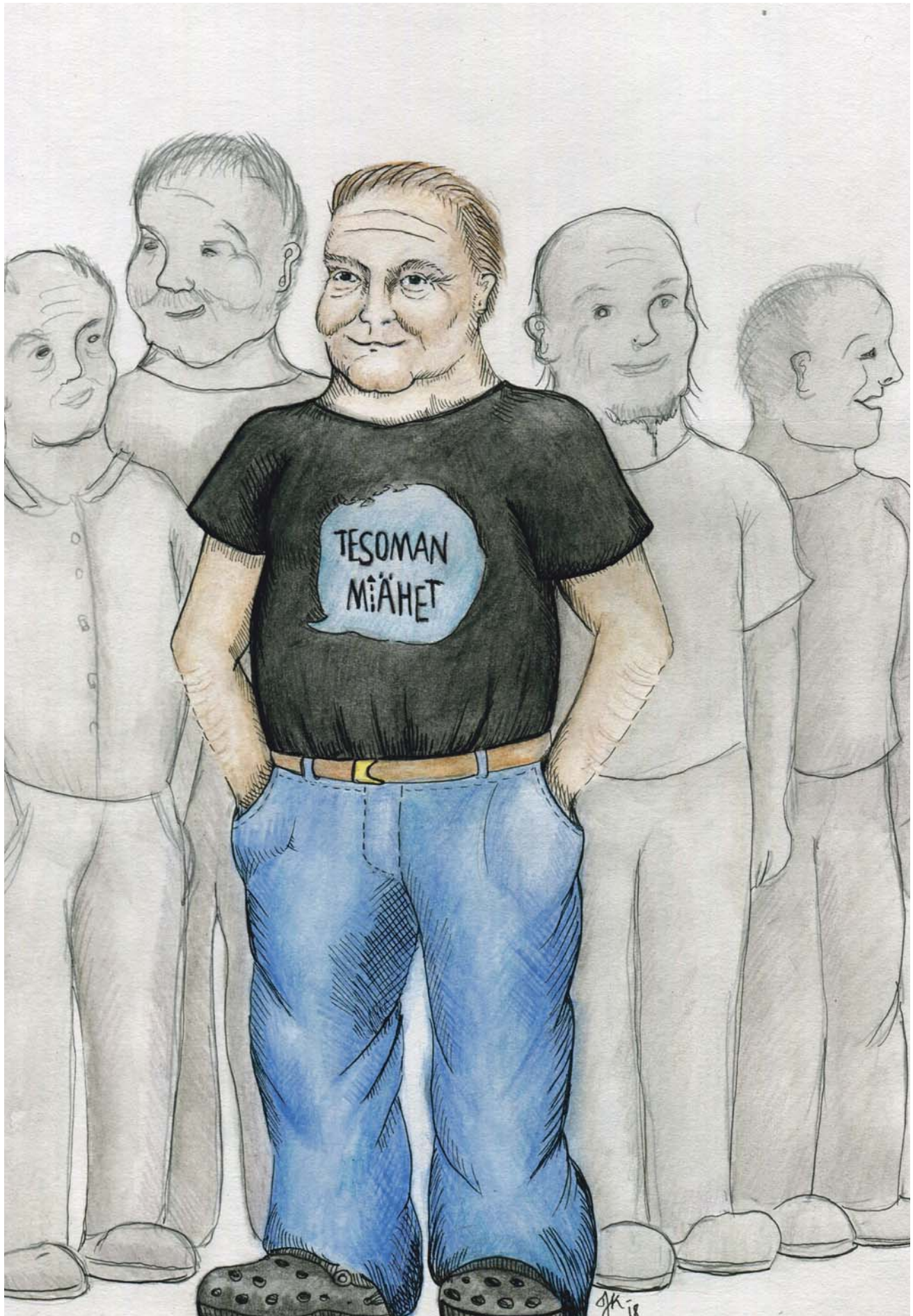
8

9

10

11

TESOMAN MIÄHET

Tesoman miähet -hankkeessa on ollut keskiössä työelämän ulkopuolella olevat miehet ja heidän kokemuksensa työttömyydestä ja työelämän ulkopuolella olemisesta. Vaikka yhteiskunnassa vallitsevaan työllisyystilanteeseen emme voi juurikaan hankkeilla ja projekteilla vaikuttaa, voimme kuitenkin vaikuttaa työttömyydestä selviytymiseen. Arjen struktuuria ylläpitämällä ja mielekästä tekemistä järjestämällä voidaan pitää työkykyä yllä ja toivon mukaan myös parantaa sitä. Kaikissa hankkeessa toteutetuissa toiminnoissa on taustalla hankkeeseen osallistuvien miesten toiveita erilaisista yhteisöllisistä toiminnoista, joiden avulla on vaikutettu arjen mielekkyyteen ja selviytymisen mahdollisuuksiin. Hankkeen tapahtumat ja toiminnot ovat tuoneet miesten arkeen rytmiä viikkoon ja päiviin, sosiaalisten kontaktien lisääntymistä ja säilymistä sekä fyysisen ja psyykkisen kunnon ylläpitoa. Hankkeessa on toteutettu toimintaa ja palveluja monialaisessa yhteistyössä ja yhteistyössä hankkeeseen osallistuvien miesten kanssa. (Hankesuunnitelma 2015.) Edellä mainittuja asioita on toteutettu lähestymällä miehiä pitkäjänteisellä jalkautuvalla työotteella kokoontumalla säännöllisesti lähiöissä, haastatteleamalla työelämän ulkopuolella olevia miehiä, kuvaamalla työttömän polkua, järjestämällä Mieslähtöisyyttä monialaisesti-verkostotyöpajoja sekä toteuttamalla miesten toiveista lähtöisin olevia toimintakykyä ylläpitäviä toimintoja. ///

LÄHTEET

Ensi- ja Turvakotien liitto 2017. Isyys Kasvamassa. Isyyden moninaisuus ja lainsäädäntö 3. Luettu 14.11.2017. https://www.slideshare.net/Ensi_turvakodit/isyyden-moninaisuus-ja-lainsadnto-3?qid=44a3d5b5-debe-48cd-81d7-18e64070f15a&v=&b=&from_search=1

Hankamäki J. 2015. Työttömän kuolema. Johdatus uuteen yhteiskuntaan ja työn filosofiaan. Kolmas, ajantasaistettu painos. Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi.

Hankesuunnitelma. Tesoman miähet - Työelämän ulkopuolella olevien miesten työ- ja toimintakyvyn parantamisen yhteishanke Pirkanmaalla. Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 Suomen rakennerahasto-ohjelma. 2015. Euroopan unioni. Euroopan sosiaalirahasto.

Jokinen A., Ahlbäck A. & Kinnarinen K. 2012. Näkymätön sukupuoli näkyväksi. Teoksessa, Jokinen A. (toim.). Mieskysymyksiä. Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka. Tampereen yliopisto. Tampereen yliopistopaino Oy - Juvenesprint Tampere 2012.

Nurminen E. 2010. Vaikuttaako työttömyys parisuhteeseen. Luettu 5.12.2017. http://www.vaestoliitto.fi/parisuhte/ajankohtaista/parisuhetutkimusta_tiiiviisti/?x218948=3342885

Pylkkönen M., Vuori J. & Kääriäinen M. 2010. Terveenä työttömyydestä. Miten hallitset elämäntilanteesi. Edita Prima Oy. Vilppula 2010.

Suominen J. 2005. Moninkertainen mies. Maskuliinisuudet ja kerronta Petri Tammisen teoksissa Elämiä, Miehen ikävä, Väärä asenne ja piiloutujan maa. Pro-gradu tutkielma. Kotimainen kirjallisuus. Taiteiden ja kulttuurin tutkimusten laitos. Jyväskylän yliopisto 2005.

Tutkimus suomalaisen identiteetin muutoksista 1980–1990-luvuilla Pauli Hanhiniemen tuotannon perusteella, 2000. Luettu 5.12.2017. http://oobio.tripod.com/siki/essays/music/suomalainen_identiteetti.htm

Valvanne J. geriatrian professori. 2017. Gerontologinen kuntoutus. Luento. 3.11.2017 Moniammatillinen Kotikuntoutus Kick-off tapahtuma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Tampere.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

